

ARTIKEL 7: De gevolgen van klimaatverandering voor de Europese landbouw: Uitdagingen en oplossingen

1. Inleiding

Klimaatverandering verwijst naar langetermijnveranderingen in temperaturen en weerpatronen. Deze veranderingen kunnen natuurlijk zijn, door variaties in zonneactiviteit of grote vulkaanuitbarstingen. Maar sinds de 19e eeuw zijn menselijke activiteiten de belangrijkste oorzaak van klimaatverandering, voornamelijk door de verbranding van fossiele brandstoffen zoals kolen, olie en gas.

De negatieve gevolgen van de klimaatverandering zijn in heel Europa al voelbaar. Extreme weersomstandigheden, waaronder recente hittegolven in grote delen van de EU, veroorzaken nu al economische verliezen voor boeren en de landbouwsector in de EU. De toekomstige klimaatverandering zou ook enkele positieve effecten kunnen hebben door langere groeiseizoenen en geschiktere teeltomstandigheden, maar deze effecten zullen teniet worden gedaan door een toename van extreme gebeurtenissen die de sector negatief beïnvloeden.

Het doel van dit artikel is daarom om een diepgaand inzicht te geven in hoe klimaatverandering de landbouw in Europa ernstig beïnvloedt en om te benadrukken hoe innovatieve initiatieven praktische en duurzame oplossingen kunnen bieden om deze uitdagingen te verzachten.

2. De gevolgen van klimaatverandering voor de Europese landbouw

De landbouw is een van de sectoren die het zwaarst wordt getroffen door de klimaatverandering. Europese boeren lijden nu al onder toenemende hitte, droogte en overstromingen - dezelfde gevolgen die sommige groene beleidsmaatregelen proberen te voorkomen.

Door de klimaatverandering zijn de extreme weersomstandigheden in Europa toegenomen, wat een grote invloed heeft op de landbouw. Stijgende temperaturen en onregelmatige regenval hebben geleid tot een daling van de landbouwproductie. Zo bereikte de olijfolieproductie in de EU een historisch dieptepunt in de 12 maanden eindigend in juni 2023 als gevolg van droogte bij de belangrijkste producenten in Europa.

Bodemaantasting en waterschaarste zijn groeiende problemen. Volgens het Europees Milieuagentschap (EMA) zal de productie van gewassen en vee in Zuid-Europa naar verwachting aanzienlijk afnemen door de negatieve effecten van klimaatverandering, wat zou kunnen leiden tot het opgeven van land.

3. Uitdagingen voor boeren

Europese boeren worden geconfronteerd met meerdere uitdagingen als gevolg van de klimaatverandering, waaronder stijgende productiekosten, afnemende kwaliteit en kwantiteit van landbouwproducten en de noodzaak om hun landbouwpraktijken aan te passen aan de nieuwe klimaatomstandigheden.

- Extreem weer: Extreme weersomstandigheden, zoals hittegolven, droogte en overstromingen, veroorzaken aanzienlijke economische verliezen. In het warmste jaar tot nu toe waarschuwden Italiaanse boeren bijvoorbeeld dat ongewoon warm en droog weer hun gewassen vernietigde. Extreme hittegolven hebben op grote schaal schade aan gewassen en vee veroorzaakt.

Gefinancierd door de Europese Unie. Opvattingen en meningen zijn echter uitsluitend die van de auteur(s) en komen niet noodzakelijkerwijs overeen met die van de Europese Unie of het Uitvoerend Agentschap voor onderwijs en cultuur (EACEA).
Noch de Europese Unie, noch EACEA kan hiervoor verantwoordelijk worden gehouden.

- Waterschaarste: Waterschaarste heeft nu al gevolgen voor boeren in droogtegevoelige mediterrane gebieden. Italië, een van de zwaarst getroffen landen, werd in 2022 geconfronteerd met een van de ernstigste droogtes. In Spanje heeft de regering aangegeven dat meer dan een vijfde van het land een groot risico loopt om onvruchtbaar te worden.
- Plagen en ziekten: Klimaatverandering verergert ook de opkomst van nieuwe plagen en ziekten. Rijstboeren in Spanje hebben bijvoorbeeld hun opbrengst zien dalen door een schimmel nadat de EU het bestrijdingsmiddel dat ze gebruikten om deze ziekte te voorkomen, had verboden.

4. Voorgestelde oplossingen

Gezien de vele uitdagingen die klimaatverandering met zich meebrengt voor de Europese landbouw, zijn er verschillende oplossingen geïdentificeerd en voorgesteld om de effecten ervan te verzachten en landbouwpraktijken aan te passen aan de nieuwe klimaatomstandigheden. Enkele daarvan worden hieronder gepresenteerd:

- Verbeterde landbouwpraktijken: Volgens het EMA-rapport is het van cruciaal belang dat toekomstig EU-beleid de overgang naar duurzamere landbouwpraktijken vergemakkelijkt en versnelt. Er worden aanpassingsmaatregelen voorgesteld zoals de invoering van aan het klimaat aangepaste gewassen, verbeterde irrigatietechnieken, akkerranden en agrobosbouw, gewasdiversificatie en precisielandbouw.
- Ondersteunend beleid: De aanpassingsstrategie van de EU is een belangrijke motor voor aanpassingsmaatregelen in Europa. De integratie van het thema aanpassing in diverse EU-beleidsmaatregelen, waaronder het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB), is essentieel. Aanpassing op bedrijfsniveau wordt echter vaak niet uitgevoerd door een gebrek aan financiering, politieke steun en toegang tot technische expertise.
- Herstructurering van het voedselsysteem: Om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen, moet Europa zijn voedselsysteem herstructureren. Dit omvat verbeteringen in het gebruik van kunstmest, efficiënt mestbeheer en de productiviteit van dieren door fokken. Ook is een gedragsverandering bij de consument nodig, zoals minder vlees eten en minder voedselverspilling.
- Financiering en ondersteuning: De EU moet prioriteit verlenen aan de financiering van aanpassingsmaatregelen via de tenuitvoerlegging van het GLB. Het is van essentieel belang om het doeltreffende gebruik van reeds beschikbare aanpassingsmaatregelen te verbeteren, wat zal bijdragen tot het behoud van lokale ecosystemen en biodiversiteit.

5. Conclusie

Klimaatverandering stelt de landbouw in Europa voor grote uitdagingen, waaronder extreme weersomstandigheden, waterschaarste en opkomende plagen en ziekten. Door ondersteunend beleid te implementeren, landbouwpraktijken te verbeteren en het voedselsysteem te herstructureren, is het echter mogelijk om deze gevolgen te verzachten. Aanpassing aan deze nieuwe realiteiten is cruciaal om een duurzame toekomst voor de Europese landbouw te garanderen.

6. Bronnen

Abnett, K. (2024, februari 14). Uitleg: Hoe klimaatverandering de Europese boeren beïnvloedt. Reuters. <https://www.reuters.com/business/environment/how-climate-change-affects-europes-farmers-2024-02-14/>

Klimaatverandering bedreigt de toekomst van de landbouw in Europa. (2019). Europees Milieuagentschap. <https://www.eea.europa.eu/highlights/climate-change-threatens-future-of>

Verenigde Naties. (n.d.). Wat is klimaatverandering?. <https://www.un.org/en/climatechange/what-is-climate-change>

Aanpassing aan klimaatverandering in de landbouwsector in Europa. (n.d.). Europees Milieuagentschap. <https://www.eea.europa.eu/publications/cc-adaptation-agriculture>

Dimitris, Akritidis, Prodromos, Zanis, Roxanne, Suzette, Lorilla (2023). Impact van klimaatverandering op agroklimatische zones in Europa onder verschillende RCP's. doi: 10.5194/egusphere-egu23-1235.